

### บทที่ 3

#### ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาทุนทางสังคมกับการจัดการขยะมูลฝอย : กรณีศึกษา ชุมชนวัดกลาง เขต  
บางกะปิ กรุงเทพมหานคร ครี้งนี้มีระเบียบวิธีวิจัย ดังนี้

#### วิธีการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้แบ่งวิธีการศึกษาออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ

1. การศึกษาจากเอกสาร (Documentary Study) โดยทำการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย รายละเอียดต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการคัดแยกประเภทและลดปริมาณขยะมูลฝอย ข้อมูลทั่วไปของชุมชนรวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง บทบาทของผู้นำในการจัดการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอย และเอกสารอื่น ๆ ที่มาจากตำราวิชาการ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ อินเทอร์เน็ต

2. การศึกษาภาคสนาม (Field Study) เป็นการศึกษาข้อมูลจากภาคสนาม โดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) การสนทนาพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการ (Informal Interview) การสังเกตการณ์โดยตรง (Direct Observation) การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม

#### เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

การศึกษาคี้งนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้ศึกษาใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล 3 ประเภท คือ

1. เทปบันทึกเสียง เพื่อบันทึกในขณะพูดคุยและสัมภาษณ์
2. แนวคำถามประกอบการสัมภาษณ์ (Interview Guideline) เพื่อบรรวบรวมข้อมูลทั่วไปของประชากรกลุ่มตัวอย่าง สภาพชุมชนทั้งทางด้านสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม โครงสร้างอำนาจในชุมชน ผู้นำ หน่วยงานภายนอก การจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน

### การเลือกพื้นที่ในการศึกษา

ผู้ศึกษาเลือกศึกษาที่ชุมชนวัดกลาง แขวงคลองจั่น เขตบางกะปิ ซึ่งเป็นอีกชุมชนหนึ่งที่มีความโดดเด่นในเรื่องการจัดการขยะมูลฝอยจนได้รับคัดเลือกให้เป็นชุมชนนำร่องทางด้านสิ่งแวดล้อมโดยได้รับเชิญให้ไปเป็นวิทยากรเพื่อให้ความรู้กับชุมชนอื่น ๆ ทั้งในกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัด

### การเลือกผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผู้ที่เป็นเป้าหมายของการทำการศึกษาและให้ข้อมูลในครั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นการพูดคุย การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม (Focus Group) ผู้ศึกษามุ่งเน้นไปที่กลุ่มผู้นำและคณะกรรมการชุมชน ซึ่งประกอบไปด้วยผู้นำที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ รวมทั้งผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชนตั้งแต่เริ่มแรก เนื่องจากการศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงประวัติศาสตร์จึงต้องการผู้ให้ข้อมูลที่อาศัยอยู่ในชุมชนมาเป็นระยะเวลาอันนานเพื่อให้เห็นพัฒนาการตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งถึงปัจจุบัน และนำข้อมูลที่ได้อามาวิเคราะห์หาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน

### การประมวลผลและการวิเคราะห์ข้อมูล

การประมวลผลข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นกระบวนการที่ไม่ได้แยกส่วนออกมาจากกระบวนการเก็บข้อมูล กล่าวคือตั้งแต่เริ่มต้นที่จะทำการศึกษาปัญหาใดปัญหาหนึ่งจำเป็นที่จะต้องใช้กรอบแนวคิดในการวิจัย เพื่อเป็นเครื่องมือนำทางในการเก็บข้อมูล (ชยันต์ วรรณะภุติ อ้างถึงใน ธนพล พรหมสุวงศ์, 2546, น. 55)

การศึกษาในครั้งนี้ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งที่เป็นแนวคิดทฤษฎีและข้อมูลทั่วไปของชุมชนรวมทั้งข้อมูลอื่น ๆ ที่จำเป็นเพื่อใช้ในการกำหนดกรอบการศึกษา หลังจากนั้นผู้ศึกษาจึงได้ลงไปทำการศึกษาวิเคราะห์สภาพชุมชน พัฒนาการและการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์พูดคุยทั้งการสัมภาษณ์รายบุคคลและการสนทนากลุ่มเพื่อสอบถามความคิดเห็นรวมทั้งข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น หลังจากที่ได้ข้อมูลตามที่ต้องการแล้วผู้ศึกษาก็จะนำข้อมูลที่ได้นั้นมาจัดเป็นระบบ แยกแยะ วิเคราะห์ ตีความให้ความหมาย หาความสัมพันธ์เชื่อมโยง และศึกษาถึงกระบวนการทั้งหมด โดยใช้แนวคิดทฤษฎีที่ได้ศึกษาไว้เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์

### การนำเสนอข้อมูล

การนำเสนอผลการศึกษาเป็นการพรรณนาเชิงบรรยายและวิเคราะห์ข้อมูลให้เห็นพัฒนาการและการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งถึงปัจจุบัน รวมทั้งปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องโดยอ้างอิงแนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษาไม่ว่าจะเป็น แนวคิดการจัดการขยะมูลฝอย แนวคิดเกี่ยวกับจิตสำนึก แนวคิดที่เกี่ยวกับนวัตกรรม แนวคิดทุนทางสังคมและเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องประกอบข้อมูลที่ได้จากภาคสนาม แล้วนำเสนอตามกรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์ของการศึกษา